

Duiding verhoogd risico op longontsteking rondom geitenhouderij Oostindië 43 te Zevenhuizen

17 mei 2021

Situatie

De gemeente Westerkwartier heeft met een voorbereidingsbesluit een stop gezet op de mogelijkheden voor uitbreiding of nieuwvestiging van geitenhouderijen binnen de gemeente. Momenteel zijn er in de gemeente Westerkwartier drie geitenhouderijen. Bij elke geitenhouderij liggen binnen een straal van twee kilometer gevoelige bestemmingen.¹ Daarnaast is er op twee plekken woningbouw gepland binnen het gebied van twee kilometer rondom de geitenhouderij Oostindië 43 te Zevenhuizen. Op deze geitenhouderij worden 1895 geiten gehouden.

In deze notitie wordt een duiding gegeven van het risico op longontsteking voor deze woningbouwlocaties in de gemeente Westerkwartier. Deze duiding blijft een schatting. Dit wordt verderop in deze notitie nader toegelicht.

Woningbouwlocaties

Er zijn twee woningbouwlocaties in de nabije omgeving van de geitenhouderij aan Oostindië 43 te Zevenhuizen. Dit gaat om de woonwijk Oostindië -Zuid van de woonkern Leek waar 140 nieuwe woningen worden gebouwd, en om 20 nieuwe woningen in Zevenhuizen-Oost. Beide woningbouwlocaties bevinden zich op circa 1 kilometer afstand van de geitenhouderij aan Oostindië 43. De gemeente Westerkwartier doet de aanname gedaan dat een woning gemiddeld door drie personen wordt bewoond. Voor de woonwijk Oostindië -Zuid resulteert dit in een toename van circa 420 personen en voor Zevenhuizen-Oost een toename van circa 60 personen.

Geitenhouderijen en gezondheidsrisico's

In de "Veehouderij en Gezondheid Omwonenden" (VGO) onderzoeken is aangetoond dat er tot twee kilometer afstand van een geitenhouderij een verhoogd risico op longontsteking voorkomt.² Dit is aangetoond in meerdere (en verschillende typen) regio's, meerdere jaren achter elkaar (2009-2016) en met verschillende onderzoeksmethoden. Daarom gaan de VGO-onderzoekers ervanuit dat dit verhoogd risico in algemene zin geldt rondom geitenhouderijen, dus ook in de regio's buiten deze onderzoeksgebieden. De oorzaak van het verhoogde risico op longontsteking is tot dusver nog onbekend. Er lopen momenteel verschillende vervolgonderzoeken om dit te bepalen. Naar verwachting is dit in 2024 afgerond. Voor regio Groningen is er geen onderzoek uitgevoerd.

Aantal geschatte longontstekingen

In de VGO onderzoeken zijn verschillende statistische methodes uitgevoerd om jaarlijks het aantal longontstekingen rondom geitenhouderijen te onderzoeken. Deze uitkomsten fluctueren, daarom is het niet mogelijk om een concrete uitspraak te doen over het aantal longontstekingen die op zullen treden in de omgeving van een geitenhouderij. In VGO-3 Elders wordt een risicoverhoging van 2 tot 36% meer longontstekingen aangetoond tot een afstand van 2 kilometer en 10 tot 50 vermijdbare gevallen van

¹Gevoelige bestemmingen zijn woningen, scholen, kinderopvang, bejaardentehuizen, verzorgings- en verpleegtehuizen, ziekenhuizen. Ook voormalige bedrijfswoningen waarbij geen binding meer is met veehouderij-activiteiten beschouwt de GGD als gevoelige bestemming.

² <https://www.rivm.nl/veehouderij-en-gezondheid/onderzoek-veehouderij-en-gezondheid-omwonenden-vgo>

longontsteking per 100.000 inwoners per jaar binnen deze afstand.³ Met deze getallen wordt geprobeerd een beeld te schetsen van de mogelijke ordes van grootte.

Normaliter, dus zonder geitenhouderijen in de omgeving, is de jaarlijkse prevalentie van longontsteking in Nederland gemiddeld 14 tot 15 mensen per 1000 inwoners.⁴ In tabel 1 is weergegeven wat de aantallen geschatte longontstekingen bij de bewoners van de nieuwe woonwijken zijn als dit tot 36% toeneemt door de aanwezigheid van een geitenhouderij.

Tabel 1: Aantal geschatte longontstekingen bewoners woonwijken met en zonder geitenhouderij

Locatie woningbouw	Aantal geschatte longontstekingen per jaar zonder geitenhouderij in 2 km contour	Aantal geschatte longontstekingen per jaar met geitenhouderij in 2 km contour, tot 36% toename
Oostindië	6	8
Zevenhuizen	1	1

In tabel 1 is zichtbaar dat er mogelijk geen verandering is in het geschatte absolute aantal longontstekingen op de locatie bij Zevenhuizen. Dit komt omdat dit om een kleinere groep mensen gaat. Bij de locatie van woonwijk Oostindië is wel een toename in het geschatte absolute aantal longontstekingen mogelijk.

Met een andere statistische methode is in VGO-3 Elders bepaald dat er door de aanwezigheid van geitenhouderijen 10 tot 50 vermijdbare gevallen van longontsteking per 100.000 inwoners per jaar tot twee kilometer afstand te verwachten zijn. Voor de duiding van dit risico sluiten we ons aan bij de duiding in tabel 2, opgesteld door adviesbureau BugelHajema voor de gemeente Westerkwartier.⁵

Tabel 2: Aantal geschatte vermijdbare longontstekingen, opgesteld door BugelHajema

Woonwijk	Nieuwe woningen	Toename personen	Best case (10 gevallen)	Worst case (50 gevallen)
Oostindië	140	420	0,042 gevallen per jaar = 1 persoon in 24 jaar	0,21 gevallen per jaar = 1 persoon in 4,8 jaar
Zevenhuizen	20	60	0,006 gevallen per jaar = 1 persoon in 167 jaar	0,03 gevallen per jaar = 1 persoon in 33 jaar

De getallen gepresenteerd in bovenstaande tabellen geven een schatting van het mogelijke aantal longontstekingen als gevolg van de aanwezigheid van een geitenhouderij. Dit aantal blijft een schatting omdat het onderzoek naar longontstekingen rondom geitenhouderijen complex is, en doen van onderzoek rondom één geitenhouderij te klein is om statistisch betrouwbare informatie te vinden. Dit komt o.a. door;

- Er zijn allerlei oorzaken van longontsteking mogelijk. Het is per individu niet te bepalen of de longontsteking te wijten is aan de aanwezigheid van een geitenhouderij. Dit komt omdat er nog geen verklaring is voor het verhoogd aantal longontstekingen rondom geitenhouderijen.
- Jaarlijks kan het aantal patiënten met longontsteking fluctueren, door bijvoorbeeld een griepepidemie, COVID-19 pandemie etc. Ook kan de grootte van gevoelige groepen (kinderen, ouderen, longpatiënten etc.) in de omgeving van invloed zijn op het aantal geregistreerde longontstekingen.

³ Veehouderij en Gezondheid Omwonenden 3, Longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen in Gelderland, Overijssel en Utrecht, april 2020. Via <https://www.uu.nl/nieuws/ook-in-utrecht-gelderland-en-overijssel-meer-kans-op-longontsteking-dichtbij-geitenhouderij>

⁴ <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/infecties-van-de-onderste-luchtwegen>

⁵ BugelHajema, memo Afweging woningbouw Oostindie-Zuid en Zevenhuizen-Oost in relatie tot geitenhouderij Oostindie 43, datum 03-05-2021, projectnummer P000058, opdrachtgever Gemeente Westerkwartier.

- Bij een kleinere afstand neemt het risico op longontsteking toe, maar hoeveel is niet duidelijk onderzocht. De windkracht en richting hebben hier geen invloed op. Tot twee kilometer blijft het risico verhoogd.

Advies GGD Groningen

In deze notitie worden verschillende inschattingen beschreven voor de kans op het krijgen van een longontsteking in de twee beoogde nieuwe woonwijken nabij de geitenhouderij Oostindië. Voor beide locaties, ongeacht de onderzoeksmethode, levert dit een zeer klein maar vermijdbaar risico. De landelijke GGD-richtlijn Veehouderij⁶ beschrijft om uit voorzorg geen uitbreiding of nieuwvestiging van geitenhouderijen toe te staan in een straal van twee kilometer rondom gevoelige bestemmingen, en daarnaast geen nieuwe gevoelige bestemmingen binnen twee kilometer van een bestaande geitenhouderij te plaatsen.

Uiteindelijk is het een politieke keuze of dit kleine risico aanvaardbaar wordt geacht in een bredere belangenafweging. Indien de geplande woningbouw wordt toegestaan adviseren wij om goede informatie te geven over de mogelijke gezondheidsrisico's en over de motivering van een besluit, zowel richting ondernemers als omwonenden.

⁶ GGD-richtlijn medische milieukunde: Veehouderij en gezondheid, 2020. <https://www.rivm.nl/publicaties/ggd-richtlijn-medische-milieukunde-veehouderij-en-gezondheid>